

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ ТА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

SCIENTIFIC WORKS
OF INTERREGIONAL ACADEMY
OF PERSONNEL MANAGEMENT

POLITICAL SCIENCES AND PUBLIC MANAGEMENT

Випуск 4 (70), 2023

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Редакційна колегія

Семенець-Орлова І. А., кандидат політичних наук, доктор наук з державного управління, професор, директор Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, Міжрегіональна Академія управління персоналом (**головний редактор**)

Дакал А. В., доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Жовнірчик Я. Ф., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного адміністрування та адміністрування, Національний авіаційний університет

Карасевич А. О., кандидат філософських наук, професор, професор кафедри соціальних і правових дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Козирська А., доктор політичних наук, професор, керівник кафедри соціальної і культурної безпеки факультету наук про політику і безпеку, Університет Миколая Коперника у Торуні, Польща

Ковач В. О., доктор наук з державного управління, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу проблем фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури центру інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики, НАН України

Кондратенко О. Ю., доктор політичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу теоретичних та прикладних проблем політології, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України

Копанчук В. О., доктор наук з державного управління, доцент кафедри кримінального права та процесу, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Кульгінський Є. А., доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри стоматології, Київський міжнародний університет

Лясота Л. І., кандидат політичних наук, доцент, член Соціологічної асоціації України

Монолатій І. С., доктор політичних наук, професор кафедри політології, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Орел М. Г., доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Пашина Н. П., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та міжнародних відносин, Маріупольський державний університет

Радченко О. О., кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Твердохліб О. С., доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління у сфері цивільного захисту, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Толуб'як В. С., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри менеджменту та публічного управління, Західноукраїнський національний університет

Шмаленко Ю. І., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри соціології, Національний університет «Одеська юридична академія»

Яковлева Л. І., доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціології, Національний університет «Одеська юридична академія»

Katarzyna Radzik-Maruszak, dr hab, profesor, Fac Polit Sci & Journalism, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin (Lublin, Poland)

Marek Pietraś, prof. dr hab., Dyrektor Instytutu Nauk o Polityce i Administracji UMCS

Затверджено Вченою радою
Міжрегіональної Академії управління персоналом 29 листопада 2023 (протокол № 10)

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 24905-14845P,

видане Міністерством юстиції України 08.07.2021 р.

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
відповідно до Наказу МОН України № 320 від 07 квітня 2022 року (додаток 2) зі спеціальностей 052 – Політологія; 281 – Публічне управління та адміністрування.

Видання індексується Google Scholar

DOI: 10.32689/2523-4625-2023-4(70)

Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління. 2023. Вип. 4 (70). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2023. 82 с.

Публікуються статті науковців, які досліджують актуальні проблеми розвитку політики та публічного управління. Для науковців, викладачів, студентів та всіх, кого цікавить розвиток політичної науки та публічного управління в Україні.

ЗМІСТ

Вікторія АНДРІЯШ, Наталія ГРОМАДСЬКА, Оксана МАЛІКІНА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.....	5
Геннадій ДМИТРЕНКО, Інна СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА ПРОПОЗИЦІЇ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ У ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ.....	13
Валерій КОТЛЯРОВ ОСОБЛИВОСТІ КАТЕГОРІЇ «ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА» У МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ	21
Галина КРИШТАЛЬ, Ірина БРЮХОВЕЦЬКА, Еліна ВАСИЛЬКОНОВА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, МОЖЛИВОСТІ	27
Анастасія МІДІНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЯК КОМПОНЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА РІЗНИХ РІВНЯХ УПРАВЛІННЯ.....	36
Кирило НІКОЛАЄВ РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	42
Олександра ОЛЕКСІЄНКО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНО-ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	48
Юрій РУБАН ІНСТРУМЕНТИ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	58
Олександр СЕМІЛІСТОВ ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	63
Світлана СИДОРЕНКО БЕЗБАР'ЄРНА СФЕРА СПІЛКУВАННЯ В ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: КОМУНІКАТИВНІ ВЕКТОРИ.....	70
Анна СТИЧИНСЬКА, Ілля ЛІННИК НАФТОВА ІНДУСТРІЯ США ЯК ВАЖІЛЬ ВИРІШЕННЯ СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ.....	76

УДК 351.851.072.2:613](477)(043.3)

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4\(70\)-7](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4(70)-7)

Олександра ОЛЕКСІЄНКО

доктор філософії, доцент кафедри публічного адміністрування, ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом», вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
ORCID: 0000-0003-3114-3154

Oleksandra OLEKSIENKO

Doctor of Philosophy, Associate Professor at the Department of Public Administration, Interregional
Academy of Personnel Management, 2, Frometivska St, Kyiv, Ukraine, 03039
ORCID: 0000-0003-3114-3154

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНО-ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

HEALTH-PRESERVING PRINCIPLES OF PUBLIC AND INNOVATIVE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

Мета статті полягає в обґрунтуванні змісту, форм і методик впровадження полягає у виявленні впливу теоретично обґрунтованої та експериментально перевіреної технології оцінювання забезпеченості інноваційного управління закладом освіти на виокремлення недоліків у процесі реалізації інноваційного управління та прогнозування шляхів їх подолання при забезпеченні системи відповідних умов публічного управління здоров'язбережувальним простором в освіті України. Відповідно до мети дослідження сформульовано основне завдання: розкрити стан розробки проблеми організації інноваційного підходу до впровадження здоров'язбережувальних принципів в сучасній управлінській теорії та практиці діяльності закладів освіти.

Методологічну основу дослідження становлять: вітчизняні документи, що стосуються освіти, насамперед, закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки та Концепція Загальнодержавної програми «Здоров'я – 2020: український вимір». Водночас, існуючий низький рівень загальних показників здоров'я суб'єктів освіти, розповсюдженість соціально небезпечних хвороб, ВІЛ/СНІД, високий рівень алкоголізації та наркотизації, репродуктивного здоров'я потребує нової стратегії розв'язання питань збереження здоров'я, основою якої повинні слугувати сучасні технології сприяння збереженню, зміцненню та формуванню здоров'я через освіту, які пропонуються ВООЗ.

Наукова новизна запропонованих матеріалів полягає в порівняльному та прогностичному аналізі розвитку формування готовності управлінських кадрів до публічного управління здоров'язбережувальним простором в закладах освіти; характеристики інноваційної діяльності закладів і організацій, спрямованій на популяризацію здоров'язбережувальних дефініцій серед усіх суб'єктів освіти досвіду; у посиленні процесуальної ролі сформованості в керівних кадрах професійних здоров'язбережувальних компетенцій.

Аналіз досвіду публічного інноваційного управління здоров'язбережувальним простором засвідчив, що здійснення зазначеної проблеми як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, і є багатограним і мультифункціональним. Застосовуючи різноманітні технології та методики самоосвіти, впливаючи на свідомість кожної особистості, допомагають зрозуміти важливість здоров'язбережувальних технологій на міжпредметній основі. Перспективним для української системи освіти у процесі її інтеграції в освітній світовий простір.

Ключові слова: публічне управління, механізм державного управління, освітній простір, розвиток освіти, здоров'язбережувальні технології, здоров'я, безпека життя, здоров'язбережувальна професійна компетентність.

The purpose of the article is to analyze the substantiation of the content, forms and methods of implementation theoretically grounded and experimentally tested technology for assessing the provision of innovative management of an educational institution on the identification of shortcomings in the process of implementing innovative management and forecasting ways to overcome them while providing a system of appropriate conditions for public management of health-saving space in the education of Ukraine.

In accordance with the purpose of the research, the main task was formulated: to reveal the state of development of the problem of organizing an innovative approach to the implementation of health-preserving principles in the modern management theory and practice of educational institutions. The methodological basis of the research is: domestic documents related to education, first of all, the laws of Ukraine "On education", "On general secondary education", "On higher education", Concept of development of postgraduate education in Ukraine, National strategy for the development of education in Ukraine for 2012–2021 and the Concept of the National Program "Health – 2020:

Ukrainian Dimension". At the same time, the existing low level of general indicators of the health of children and adolescents, the spread of socially dangerous diseases, HIV/AIDS, high levels of alcoholism and drug addiction, and reproductive health require a new strategy for solving health preservation issues, the basis of which should be modern technologies promotion of preservation, strengthening and formation of health through education offered by WHO. The scientific novelty of the proposed materials consists in a comparative and prognostic analysis of the development of the formation of the readiness of management personnel for public management of health-saving space in educational institutions; characteristics of innovative activities of institutions and organizations aimed at popularizing health-saving definitions among all subjects of experience education; in the strengthening of the procedural role of the formation of professional health-preserving competencies in managerial personnel.

The analysis of the experience of public innovative management of the health-saving space proved that the implementation of the intended problem both at the national and regional levels is multifaceted and multifunctional. Applying various technologies and methods of self-education, influencing the consciousness of each individual, help to understand the importance of health-saving technologies on an interdisciplinary basis. Promising for the Ukrainian education system in the process of its integration into the world educational space.

Key words: public administration, state mechanism of state administration, educational space, development of education, health-preserving technologies, health, life safety, health-preserving professional competence.

Постановка проблеми. Визначення державою здоров'язбережувальних стратегічних напрямків на думку ряду дослідників, людський капітал – це притаманна постіндустріальному стану суспільства епохи науково-технічної революції форма вираження продуктивних сил людини, включена до ринково-орієнтованої системи соціальної економіки як провідний елемент визначального чинника соціального відтворення та економічного зростання напрямів регіонального, муніципального розвитку та прийняття низки важливих документів щодо вдосконалення системи управління освітою створює організаційно – правові умови для пошуку й теоретичного обґрунтування системи та технології оцінювання ефективності публічного управління освітою в Україні. Водночас, як засвідчує реальна практика, є певні напрацювання та підходи до оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону. Новий ЗУ «Про освіту» засвідчив розуміння законодавцем того, що дотримання права на освіту без підтримки розвитку освіти не видається можливим. Це обґрунтовує в системі державного управління в сфері освіти наявність управління освітніми змінами як окремого напрямку.

Такі підходи базуються на окремих нормативних документах Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та муніципальних органів публічного управління й місцевого самоврядування. Цим самим забезпечується певний рівень правового регулювання оцінювання ефективності управління системою закладів освіти та стимулювання органів управління освітою, керівників закладів до підвищення ефективності управління й ефективності здоров'язбережувальних функціонування освітніх систем. Таким чином, наразі постає актуальною потреба аналізу та узагальнення практичних підходів до оцінювання ефективності системою освіти та

наукового обґрунтування системи такого оцінювання, адже розвиток теорії публічно-інноваційного (від лат. *innovātiō* – оновлення, зміна) управління освітою не можливий без його адекватної оцінки. Семантика поняття (інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, очевидно, що існуючі підходи мають потребу в істотному доопрацюванні.

Таким чином, «здоров'язбережувальна освітня технологія» (за Ю.В. Науменком) – система різних цілеспрямованих дій на цілісний навчально-виховний процес, організований освітньою установою для медико-психолого-педагогічної профілактики і корекції негативних психофізіологічних, психологічних і особистісних станів школярів у рамках традиційної системи освіти. Це означає, що «здоров'язбережувальна освіта» – комплексна системна діяльність освітнього закладу щодо застосування в практиці освіти різних здоров'язбережувальних технологій з метою мінімізації дії основних шкільних чинників ризику руйнування здоров'я на дітей і підлітків з 1998 по 2000 роки в рамках міжнародного співробітництва.

Визначення державою стратегічних семантико-етимологічне пояснення етимологія поняття стратегія (від грец. *strategia* – мистецтво керування) програмного документу, які б визначали розвиток системи професійно-педагогічної діяльності, реалізацію потреб і пріоритетів освітнього ринку праці; активне поширення інноваційних технологій освіти; створення науково-методичного супроводу професійного самовдосконалення кожного педагогічного працівника на основі сучасних методик управління впровадженням здоров'язбережувальними технологіями

(грец. технос – майстерність, логос – слово) напрямів регіонального розвитку та прийняття низки важливих документів щодо вдосконалення системи публічного управління освітою; створює організаційно-правові умови для пошуку й теоретичного обґрунтування системи і технології оцінювання ефективності публічного управління освітою України [3, 5].

Водночас, як засвідчує реальна практика, в регіонах є певні напрацювання і підходи до оцінювання ефективності управління освітою регіону. Такі підходи базуються на окремих нормативних документах Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України і регіональних органів державного управління й місцевого самоврядування. Цим самим забезпечується певний рівень правового регулювання оцінювання ефективності публічного управління системою освіти на муніципальному та стимулювання органів управління освітою, керівників закладів до підвищення ефективності управління й ефективності функціонування освітніх систем. Наразі постає актуальною потреба аналізу та узагальнення практичних підходів до оцінювання ефективності управління системою здоров'я збереження освіти та наукового обґрунтування системи такого оцінювання, адже розвиток управління освітою не можливий без його адекватної оцінки. Очевидно, що існуючі підходи мають потребу в істотних інноваційних підходах [9].

Аналіз останніх наукових розвідок свідчить, що різні аспекти проблеми ефективного публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів досліджувалися низкою вітчизняних науковців. Наголошуємо на тому, що проблема визначення сутності інноваційного підходу, під час якого відбувається перехід системи до якісно іншого стану управління, залишається на сьогоднішній день актуальною та відкритою. Комплексний аналіз базових понять дослідження – «управління», «інновація» та інших дефіментів у взаємопов'язаних аспектах (соціальному, філософському, психологічному та педагогічному) став основою для визначення сутності «інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом як цілеспрямованої діяльності взаємодіючих суб'єктів управління, що здійснюється за допомогою інноваційних принципів, функцій та методів управління для забезпечення оптимального функціонування та розвитку закладу освіти.

Наприклад, О.І. Пархоменко-Куцевіл досліджувала правові засади реалізації державної політики у сфері забезпечення конку-

рентоспроможності закладів освіти на муніципальному рівні, а також соціальні основи ефективності державного управління національною економікою. Вітчизняні дослідники мають напрацювання проаналізовано систему управління регіональною освітою та модель функціонування ВНЗ як її елемента. Н.М. Вдовенко досліджено критерії та показники оцінки ефективності програмно-цільового фінансування центральних органів публічного управління з питань науки, інноваційної діяльності й освіти [7]. І.А. Семенець-Орловою досліджено питання фінансування освіти в Україні з бюджетів різних рівнів [7]. Нами адаптовано здійснено моніторинг тенденцій розвитку системи управління освітою. В останні роки з'явилося чимало робіт вітчизняних науковців, присвячених аналізу сучасних тенденцій і особливостей функціонування окремих компонентів різних освітніх систем, дослідженню проблем ефективності управління освітою та ін.. Так, зокрема, О.І. Пархоменко-Куцевіл досліджено завдання та принципи стратегічного управління регіональною системою освіти, визначено зміст програми стратегії розвитку регіональної системи освіти та критерії оцінювання ефективності здоров'язбережувальної діяльності [5]. Л.Г. Горяною охарактеризовано парадигму поліпшення регіональної системи управління освітою на інноваційних здоров'язбережувальних засадах [2, 3]. Окремі аспекти проблеми ефективного управління муніципальною системою освіти відображені в наукових дослідженнях початку ХХІ століття, а саме: Н.О. Терентьєва, В. Огаренко та ін. [3, 5] Однак, за твердженням Л. Ващенко, проблема ефективного управління розвитком шкільної освіти в межах регіону залишається недостатньо дослідженою і увага при цьому акцентується на відсутності системи оцінювання інноваційних змін в освіті [3]. Зважаючи на це, метою статті є аналіз стану практичного оцінювання ефективності інноваційними підходами управління загальною середньою освітою регіону, напрямів вдосконалення оцінювання ефективності управління освітою в сучасних умовах та їх зіставлення з баченнями науковців.

Загалом, аналіз наукової літератури, нормативних документів та управлінської практики дозволяє констатувати, що в сучасній регіональній освітній системі існують об'єктивні суперечності між нормативно закріпленою необхідністю створення ефективною регіональною системою управління освітою, недостатньою теоретичною розробленістю організаційно-педагогічних умов,

що її забезпечують, та між потребою в системному підході щодо оцінювання ефективності діяльності органів управління освітою і відсутністю системи оцінювання та науково обґрунтованої технології, які б надали змогу її оцінювати здоров'язбережувальний ефект [2, 5].

Публічне управління системою здоров'язбережувальної освіти перебуває під впливом низки чинників, які обумовлюють його особливості та впливають на процес реалізації. Зокрема, принцип демократизації освіти визначає пріоритетним завданням формування гуманістичної управлінської системи, здатної забезпечити розвиток особистості кожного з учасників освітнього процесу. Тому розвиток концептуальних підходів, принципів та організаційних структур управління прямує від формальних, жорстких, централізованих до більш гнучких, які враховують гуманізацію стосунків та розвиток демократичних процесів. Реформування системи державного управління освітою супроводжується децентралізацією управління і передачею частини повноважень місцевим органам управління освітою та безпосередньо навчальним закладам. Однак стверджувати, що децентралізація управління відбулася і повноваження між різними органами управління освітою чітко розмежовані, передчасно. Крім того, відсутність спадкоємності у проведенні реформ та їх взаємне накладання зумовлюють порушення стабільності освітньої системи держави та створюють сприятливий ґрунт для виникнення досить гострих проблем. Тому входження системи освіти України до європейського освітнього простору відбувається повільно і супроводжується окремими труднощами. Вони стримують процеси реформування системи освіти загалом та модернізації управління [9].

У той же час, аналіз наукової літератури свідчить про те, що вищезазначені наукові праці порушують тільки окремі питання інноваційного управління школою і не в повній мірі відображають специфіку його здійснення. Відсутність достатньої теоретичної та практичної бази організації інноваційного управління є перешкодою в реалізації державної освітньої політики.

Доцільність обговорення окресленої проблеми також підсилюється необхідністю подолання наявних суперечностей: між необхідністю чіткого розмежування функцій державних, регіональних, місцевих, інституційних органів управління освітою та модернізацією системи управління закладом освіти, оновленням його теоретичних

і методичних засадах; між об'єктивною потребою у здійсненні інноваційного управління освітою та формальним залученням до цього процесу представників громадськості; між вимогами до технологізації процесу інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом та правовою обмеженістю самофінансування закладів середньої ланки освіти.

Отже, аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури дозволив визначити і систематизувати засади інноваційного управління закладом освіти, що уможливило засади публічного інноваційного управління, а також виявити належать визначення мети, принципів, методів, функцій, умов, параметрів, чинників та критеріїв публічно-інноваційного управління закладом освіти.

Мета статті полягає в обґрунтуванні змісту, форм і методик впровадження полягає у виявленні впливу теоретично обґрунтованої та експериментально перевіреної технології оцінювання забезпеченості інноваційного управління закладом освіти на виокремлення недоліків у процесі реалізації інноваційного управління та прогнозування шляхів їх подолання при забезпеченні системи відповідних умов публічного управління здоров'язбережувальним простором в освіті України.

Виклад основного матеріалу. Огляд дискусійного поля проблематики становлення публічного управління системою освіти, дослідження генезису сучасної теорії інноваційного публічного управління закладом освіти уможлиблює з'ясування, що впровадження інновацій в апарат управління закладами освіти в Україні припадає на 90-ті роки ХХ століття, в зв'язку з чим встановлено внутрішні та зовнішні чинники його реформування.

Ще у первісно-суспільний період, коли люди були підпорядковані єдиній меті – забезпеченню умов існування та виживання в природних умовах, їх діяльність була пов'язана зі збереженням здоров'я. Збереження їх здоров'я під час полювання, міжусобних розбратів були пов'язані з певними богами, оберегами тощо. Інформація про збереження здоров'я передавалася з покоління у покоління у вигляді історій про лікарські засоби, зокрема, рослинного походження. В епоху Просвітництва, у XVII–XVIII ст., у Європі Д. Локк і Ж.-Ж. Руссо запропонували нові підходи до вирішення проблем щодо збереження здоров'я. Д. Локк розробив систему освіти джентльмена зі здоровим духом у здоровому тілі. Методика вченого базувалася

на єдності фізичної, розумової та психічної складових здоров'я через фізичне виховання, формування сильного людського характеру та гнучкого розуму.

У своїй роботі «Еволюція богів. Альтернативне майбутнє людства» Є. Мінард пише: «Здоров'я – це функціонування психіки і тіла людини – не тільки через відсутність різноманітних хвороб, але й достатня кількість енергії, ентузіазму та настрою для здійснення, або завершення, справи»

Ж.-Ж. Руссо розробив теорію природного виховання, що відіграла прогресивну роль у збереженні здоров'я покоління того часу через загартовування та обмеження у їжі. Таким чином, філософія тих часів остаточно залучила людину до природного світу, привела докази, що розум допоможе вплинути на покращення здоров'я із найкращого боку [21].

Як правило, саме дослідження таких дефініцій, як: «управління», «публічне управління», «здоров'я», «охорона здоров'я», «система охорони здоров'я», «публічне управління системою здоров'я» вимагає всебічної оцінки визначення поняття «публічне управління системою освіти, а, також, факторів, що призвели до його історичного становлення та розвитку, що висвітлені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених [9].

Відділи та управління освіти районних державних адміністрацій та міськвиконкомів часто практикують у своїй діяльності рейтингове оцінювання організації та результативності діяльності переважно для закладів освіти на основі внутрішніх положень. Показники, критерії, рівні, категорії оцінювання, бали є підставою для заохочення педагогічних колективів, визначення за деякими показниками окремих закладів базовими тощо. Такі підходи до оцінювання ефективності функціонування освітніх систем є практично в кожному регіоні, однак рейтингове оцінювання діяльності закладів стало в нормованим лише після введення в дію наказу МОНМіС №1343 від 22.11. 2015 року «Про затвердження Критеріїв системи рейтингового оцінювання діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» [5]. Таким чином, стан практичного оцінювання ефективності управління різними ланками освіти. Зазначене свідчить про те, що воно здійснюється не системно, відповідно до окремих нормативних актів МОНМіС та без узгодження його показників і критеріїв з цілями державної освітньої політики та цілями освіти загалом. Навіть окремі органи державної влади констатують серйозні недоліки у загальній середній освіті. Це відбувається тому, що управ-

ління системою освіти централізоване, тому і нормативні акти, і оцінювання стану системи відбувається фактично на державному рівні. При децентралізованому управлінні на державному рівні формуються деякі загальні принципи, риси системи, а основна підтримка і регламентація здійснюється на муніципальному рівні [3, 57].

Оцінювання стану функціонування освіти недержавними організаціями переважно негативне, однак впливати на підвищення її ефективності вони не мають змоги, оскільки законодавчо усунуті від формування та впливу на прийняття управлінських рішень у сфері освіти. Однак зовсім не брати до уваги негативну оцінку стану освіти неможливо хоча б тому, що освіта пов'язана з іншими соціальними інститутами і відображає всі їх соціально-політичні та економічні суперечності, незважаючи на свою відносну автономність. Не обхідно зважати і на те, що, визначаючи найбільшою мірою шляхи розвитку суспільства, освіта в силу специфічних особливостей свого становлення і функціонування, є досить інертною в умовах реформування, що приводить до певних, іноді негативних соціальних наслідків. Тому проведення освітніх реформ неможливе без прогнозування результатів, без врахування системного характеру інституту освіти, його зв'язків з іншими соціальними інститутами, без врахування специфіки освіти як процесу.

Досвід освітніх реформ в освіті минулого століття показав, що лідерами стали ті ланки суспільства, які створили найсприятливіші умови для виконання стратегічної напрямки розв'язання проблеми підготовки педагогічних кадрів, підвищення їхнього професіоналізму знайшли відображення в законодавчих і методологічних положеннях розвитку вітчизняної освіти, зокрема в Законі України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, Державній національній програмі Освіта (Україна ХХІ століття)». Вирішення визначених у законодавчих і методологічних документах цілей та завдань потребує якісно нових підходів до управління підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

На основі аналізу законодавчих документів і науково-педагогічної літератури окреслено тенденції розвитку інноваційно-публічного управління закладами освіти: оптимальне поєднання централізації та децентралізації під час інноваційного управління через уміле делегування повноважень та перерозподіл управлінських функцій; раціональне співвід-

несення традиційних та інноваційних принципів, функцій, методів управління школою; демократизація управління закладами освіти через оптимізацію системи взаємовідносин «керівник – батьки – учителі – учні»; підготовка всіх суб'єктів інноваційного управління до впровадження інновацій у систему управління закладом; переорієнтація педагогічного колективу та керівних кадрів на творчу діяльність; орієнтація на суб'єкт-суб'єктні та партнерські взаємини між суб'єктами інноваційного управління; освоєння технологій інноваційно-управлінського менеджменту; підвищення управлінської культури суб'єктів інноваційного управління закладом; реалізація ідеї нової освітньої парадигми розвитку закладу через визначення пріоритетності гуманістичного феномена в управлінні НУШ; орієнтація на самоуправління та автономність закладом освіти. як умову розв'язання проблеми підвищення швидкості адаптації її в нестабільних та змінюваних умовах; освоєння маркетингу, логістики як необхідного фінансово-економічного механізму інноваційного управління закладом освіти: обізнаність суб'єктів інноваційного управління з інноваційним світовим доробком через розширення консультативних послуг; управлінсько-методичного супроводу; зміни управлінської позиції керівника з адміністратора на консультанта науково-педагогічних і педагогічних кадрів з питань самоосвіти, самоменеджменту [3, 5].

Для нової парадигми системного підходу визначено компоненти публічного інноваційного управління закладом освіти (табл. 1).

Таким чином, основними характеристиками публічного інноваційного управління є: доповнення та зміна мети, об'єкта, предмета, стилю управління відповідно до нових орієнтирів; оптимальне функціонування та розвиток закладу освіти у змінюваних умовах; дослідницька та пошукова діяльність усіх

суб'єктів інноваційного управління; гнучкий стиль управління; моніторинг на всіх рівнях інноваційної діяльності суб'єктів інноваційного управління; атмосфера співробітництва та психологічного комфорту на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії; формування єдиної «команди» управління навчальним закладом; створення служб підтримки інноваційного управління закладом освіти; прогнозування та визначення перспективних напрямів розвитку закладу; гуманістична спрямованість інноваційних процесів; висока поінформованість про потенційно можливі інновації; створення умов для самовдосконалення і творчої активності суб'єктів управління – суб'єктами інноваційного управління є керівні, науково-педагогічні, педагогічні кадри навчального закладу, студенти, учні, батьки. Об'єктом інноваційного управління закладу освіти є інноваційний процес. Під час написання статті нас особливо цікавило визначення особливості впровадження здоров'язбережувальних технологій як інноваційного управління закладом (ефективність, результативність, інформаційність, науковість).

Цільовий компонент розкриває мету реалізації здоров'язбережувальних технологій, що полягає в модернізації системи оцінювання рівня забезпеченості здоров'язбережувальних умов інноваційного управління закладом освіти. В змістовому компоненті подано характеристику змісту процесу оцінювання інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом. Процесуально-діяльнісний компонент технології включає систему діагностичних методів оцінювання кожного структурного компоненту забезпечення інноваційного управління та комплекс заходів із реалізації умов публічного інноваційного управління. Контрольно-коригувальний компонент здоров'язбережувальних технологій містить інструментарій оцінювання ефективності інноваційного управління закладом освіти – критеріально-факторну

Таблиця 1

Компоненти публічного інноваційного управління закладом освіти

Назва компонентів	Характеристика компонентів
мотиваційно-цільовий	передбачає створення мотиваційного середовища та задоволення інноваційних потреб суб'єктів під час здійснення інноваційного управління.
когнітивно-операційний	містить систему знань, умінь та навичок, що необхідні суб'єктам для здійснення інноваційного управління.
креативно-вольовий	передбачає забезпечення умов для творчого розвитку всіх суб'єктів інноваційного управління закладом освіти.
рефлексивно-діяльнісний	передбачає готовність суб'єктів публічно-інноваційного управління до визначення перспективного плану розвитку освіти загалом та власного саморозвитку управлінських кадрів зокрема.

модель. Статистичні засоби обробки даних щодо визначення ступеня досягнення мети здоров'язбережувальних технологій є змістовим наповненням оцінно-результативного компонента здоров'язбережувальних технологій [2, 10].

Працюючи з базовими закладами освіти продіагностовано обізнаність керівних кадрів щодо ефективності впровадження здоров'язбережувальних технологій як публічного інноваційного управління. Були запрошені експерти різного рівня Київської області та м. Києва. Експертів поділили на експериментальні та контрольні групи. Завдання було поставлено єдине: оцінити якість впровадження здоров'язбережувальної діяльності закладу освіти.

Діагностування рівня ефективності інноваційного управління у закладах освіти, що утворили експериментальну базу дослідження на констатувальному та формуальному етапах експерименту на основі критеріїв і відповідних їм показників визначено рівні ефективності здійснення публічного інноваційного управління впровадженням здоров'язбережувальних технологій: початковий, допустимий, достатній та оптимальний віку. Розроблена технологія є ефективною та дозволяє не тільки визначити загальноосвітні навчальні заклади, що використовують інноваційне управління та встановити їх рівень розвитку, але й надає можливість з'ясувати недоліки у процесі реалізації публічного інноваційного управління та окреслити шляхи їх

Таблиця 2

Результати діагностики рівня ефективності здійснення інноваційного управління в експериментальних та контрольних закладах на констатувальному та формуальному етапах експерименту

Експерти	Е ₁		Е ₂		Е ₃		К ₁		К ₂		К ₃	
	до	після	до	після	до	після	до	після	до	після	до	після
Незалежна група експертів	1,88	2,80	2,60	3,55	3,48	4,41	1,86	1,88	2,80	2,93	4,10	4,11
Групи експертів-представників з районних державних адміністрацій	1,90	2,88	2,57	3,56	3,46	4,40	1,88	1,90	2,83	2,92	3,98	3,97
Внутрішньошкільна група експертів	1,93	2,98	2,62	3,65	3,50	4,47	1,91	1,94	2,85	3,02	4,22	4,23
Середня оцінка експертів	1,90	2,88	2,59	3,58	3,48	4,42	1,88	1,90	2,82	2,95	4,10	4,10

подолання за допомогою розробленого комплексу заходів із реалізації умов здійснення інноваційного управління закладом освіти. Під час експерименту виявлено позитивну динаміку зростання показників ефективності забезпечення інноваційного управління в експериментальних закладах. Після впровадження комплексу заходів для забезпечення умов інноваційного управління в експериментальних закладах показники ефективності здійснення інноваційного управління загалом підвищилися на 19,4 %, у той час, як у контрольних закладах освіти – на 1 %.

Таким чином, узагальнення результатів діагностики наведених у таблиці 2 показали, що теоретичні засади інноваційного управління та аналіз результатів констатувального експерименту підтвердило необхідність запровадження програми вдосконалення професійної управлінської компетентності у системі післядипломної освіти та у міжкурсовий період. Відповідно до визначених умов дало змогу уточнити параметри, критерії та фактори інноваційного управління впровадженням здоров'язбережувальної парадигми наповне-

ння, що дозволило визначити систему умов здійснення публічно-інноваційного управління та класифікувати їх на нормативно-правові, інформаційні, науково-методичні, матеріально-фінансові, психолого-педагогічні, організаційні [3,9].

Вищезгадане дає можливість стверджувати, що поліфункціональність (полі – багато) здоров'язбережувальних принципів інноваційного публічного управління освітою визначається:

- міждисциплінарністю;
- багатокomпонентністю;
- світоглядністю;
- спрямовуваністю;
- відшліфованістю;
- стандартністю;
- нормативністю;
- методичною культурою [1].

Перспективним є оцінювання забезпеченості інноваційного управління закладом освіти, що включає концептуальний та змістовий рівні, а також цільовий, змістовий, процесуально-діяльнісний, контрольнокоригувальний та оцінно-результативний

компоненти здоров'язбережувальної компетентності. Концептуальний рівень технології розкривають наукові підходи (системний, здоров'язбережувальний, технологічний, управлінський) і принципи (науковості, інноваційності, відкритості, адаптивності, маркетингу, менеджменту, оптимальності, системності, варіативності), на яких ґрунтується інноваційне управління закладом освіти.

Проведений експеримент не вичерпує всіх аспектів проблеми здійснення публічного інноваційного управління закладом освіти. Перспективною може бути розробка теоретичних та практичних засад формування готовності менеджерів освіти до інноваційного публічного управління закладом освіти.

Висновки. На основі аналізу науково-педагогічної літератури, проведення експериментальних дослідів, вивчення досвіду керівних кадрів обґрунтовано принципи, функції та методи інноваційного управління закладом. З'ясовано, що визначення умов публічного інноваційного управління не стало предметом спеціальних досліджень.

З'ясовано, що важливим інструментарієм освітнього процесу є поняття «здоров'язбережувальна компетентність». Котре об'єднує всі ключові професійні компетентності, які засновані на: соціальній моделі здоров'я; індивідуалізації навчання та виховання; на врахуванні психологічних і психофізіологічних особливостей управлінських, керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, їх особистісних потреб та інтересів; інноваційних методах і формах організації освітнього середовища, сприятливих для збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу.

Доведено, що публічне інноваційне управління закладом освіти – це цілеспрямована діяльність взаємодіючих суб'єктів управління, що здійснюється за допомогою інноваційних принципів, функцій і методів управління для забезпечення оптимального функціонування та розвитку здоров'язбережувального простору освіти України.

Література:

1. Горяня Л. Г., Олексієнко О. М. Пріоритетні напрями підготовки педагогічних працівників до управління впровадженням здоров'язбережувальних технологій. *Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення працівників сфери освіти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції*. Чернівці, 2020. С. 22–26.
2. Горяня Л. Здоров'язбережувальний контент формування професійного іміджу педагогічних працівників у вітчизняному освітньому просторі, Професійний успіх у контексті сталого розвитку: освіта, економіка, екологія: монограф. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 286 с.
3. Заворотна Я. В. Основні причини та шляхи модернізації механізму управління загальноосвітнім навчальним закладом, *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя, 2012. Вип. 22 (75). С. 498–502.
4. Заворотна Я. В. Історична генеза інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом, *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. Журнал. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. Вип. 3 (21). С. 362–369.
5. Олексієнко О. М. Публічне управління у сфері розбудови освітнього здоров'язбережувального простору в Україні. *Електронне наукове видання "Публічне адміністрування та національна безпека"*. 2022. №2. <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2022-2-7940>.
6. Олексієнко О. М. Механізми професійної мобільності державних управлінських кадрів як показник їхнього іміджу у створенні здоров'язбережувального освітнього простору. 2022. *Публічне урядування*, 1 (29), 99–103. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1\(29\)-14](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1(29)-14)
7. Пархоменко-Куцевіл, О. Формування, розвиток та модернізація державних посад: концептуально-методологічні засади: монографія / О. Пархоменко-Куцевіл. К. : ФАДА, ЛТД, 2010. 295 с.
8. Семенець-Орлова, І. А. (2018). Державне управління освітніми змінами в Україні: теоретичні засади.: монографія. К. : ЮСТОН, 2018. 420 с.
9. Федько О. А. Категорійно-понятійний апарат ідеології здоров'я в у дискурсі науки державного управління, *Економіка та держава*. 2010. № 4. С. 102–106.
10. Шиян О. Взаємодія школи, сім'ї і громадськості для створення оптимально здорового середовища, Фактори соціального формування особистості: школа, сім'я, громадськість: матеріали регіон. наук.-практ. конф. Л., 2000. С. 30–33.
11. Юрченко, О. М. Аналіз досліджень проблеми самозбереження в педагогічній теорії та практиці, *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал, МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. № 1 (45).
12. Semenets-Orlova, I., Mykhailych, O., Klochko, A., Nestulya, S., & Omelyanenko, V. (2019). Readiness of the education manager to provide the organizational development of institutions (based on the sociological research). *Problems and Perspectives in Management*, 17(3), 132–142.

13. Semenets-Orlova, I. A., & Kyselova, Y. Y. Multidimensional management contemporary: generation of social meanings for a new collective identities. *Публічне урядування*, 2018. (4), 264-273.
14. Semenets-Orlova, I., Klochko, A., Tereshchuk, O., Denisova, L., Nestor, V., & Sadovyi, S. Special Aspects of Educational Managers' Administrative Activity under Conditions of Distance Learning. *Journal of Curriculum and Teaching*, 11(1), 2022. 286-297.
15. Semenets-Orlova, I. Procedural aspects of educational changes: empirical findings at institutional level. *Advanced Education*, 2017. 64-67.

References:

1. Horyana L. G., Oleksiienko O. M. (2020). Priorytetni napryamy pidhotovky pedahohichnykh pratsivnykiv do upravlinnya vprovadzhenniam zdorov"yazberezhual'nykh tekhnolohiy. Suchasni problemy pidhotovky ta profesiynoho udoskonalennya pratsivnykiv sfery osvity [*Priority areas of training of teaching staff to manage the implementation of health-saving technologies. Modern problems of training and professional improvement of workers in the field of education*]. Materialy VI Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi -Materials of the VI International Scientific and Practical Conference, 22 – 26 [in Ukrainian].
2. Horyana L., (2018). Zdorov"yazberezhual'nyy kontent formuvannya profesiynoho imidzhu pedahohichnykh pratsivnykiv u vitchyznyanomu osvith'omu prostori, Profesiynyy uspikh u konteksti staloho rozvytku: osvita, ekonomika, ekolohiya [*Health-preserving content of the formation of the professional image of pedagogical workers in the domestic educational space. Professional success in the context of sustainable development: education, economy, ecology*] monograph. / edited by: N.O. Terentyeva, L.G. Horyana. Cherkasy: Yu.A. Chabanenko Publisher, [in Ukrainian].
3. Zavorotna Y. (2012). Osnovni prychny ta shlyakhy modernizatsiyi mekhanizmu upravlinnya zahal'noosvitnim navchal'nym zakladom, Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vysshchii i zahal'noosvitniy shkolkakh [*The main reasons and ways of modernizing the mechanism of management of a general educational institution, Pedagogy of creative personality formation in higher and general schools*]: collection. of science pr., Zaporizhzhia, 2012. Vol. 22 (75), 498–502 [in Ukrainian].
4. Zavorotna Y. (2012). Istorychna geneza innovatsiyoho upravlinnya zahal'noosvitnim navchal'nym zakladom, Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi [*Historical genesis of innovative management of a general educational institution*], *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: science. Journal*, Sumy: A. S. Makarenko SumDPU, Iss. 3 (21), 362–369 [in Ukrainian].
5. Oleksiienko, O. M. (2022). Publichne upravlinnya u sferi rozbudovy osvith'oho zdorov"yazberezhual'noho prostoru v Ukrayini [*Public administration in the field of development of educational health-saving space in Ukraine*], *Electronic scientific publication "Public administration and national security"*. No. 2. <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2022-2-7940> [in Ukrainian].
6. Oleksiienko, O. M. (2022). Mekhanizmy profesiynoyi mobil'nosti derzhavnykh upravlins'kykh kadriv yak pokaznyk yikhnoho imidzhu u stvorenni zdorov"yazberezhual'noho osvith'oho prostoru [*Mechanisms of professional mobility of public management personnel as an indicator of their image in the creation of health-preserving educational space*]. *Public administration*, 1 (29), 99-103. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1\(29\)-14](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1(29)-14) [in Ukrainian].
7. Parkhomenko-Kutsevil, O. (2010). Formuvannya, rozvytok ta modernizatsiya derzhavnykh posad: kontseptual'no-metodolohichni zasady [*Formation, development and modernization of state positions: conceptual and methodological principles*]: monograph. K.: FADA, LTD, 295 p. [in Ukrainian].
8. Semenets-Orlova, I. A. (2018). Derzhavne upravlinnia osvithnimy zminamy v Ukraini: teoretychni zasady [*Public Management of Educational Change in Ukraine: Theoretical Principles*]. Kyiv: YuSPTON [in Ukrainian].
9. Fedko O. A. (2010). Katehoriyno-ponyatiynyy aparat ideolohiyi zdorov"ya v u dyskursi nauky derzhavnoho upravlinnya [*Categorical and conceptual apparatus of the ideology of health in the discourse of the science of public administration*], *Economy and state*. No. 4. 102–106 [in Ukrainian].
10. Shiyani O. (2000). Vzayemodiya shkoly, sim"yi i hromads'kosti dlya stvorennya optymal'no zdorovoho seredovyshcha, Faktory sotsial'noho formuvannya osobystosti: shkola, sim"ya, hromads'kist' [*The interaction of school, family and the public to create an optimally healthy environment*], *Factors of social formation of personality: school, family, public: materials region. science and practice conf. L.*, 30-33 [in Ukrainian].
11. Yurchenko, O. M. (2015). Analiz doslidzhen' problemy samozberezhennya v pedahohichniy teorii ta praktytsi [*Analysis of research on the problem of self-preservation in pedagogical theory and practice*], *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: scientific journal*, MES of Ukraine, Sumy state. ped. University named after A. S. Makarenko; Sumy: Sumy DPU named after A. S. Makarenko. No. 1 (45) [in Ukrainian].
12. Semenets-Orlova, I., Mykhailych, O., Klochko, A., Nestulya, S., & Omelyanenko, V. (2019). Readiness of the education manager to provide the organizational development of institutions (based on the sociological research). *Problems and Perspectives in Management*, 17(3), 132-142[in Ukrainian].
13. Semenets-Orlova, I. A., & Kyselova, Y. Y. (2018). Multidimensional management contemporary: generation of social meanings for a new collective identities. *Публічне урядування*, (4), 264-273[in Ukrainian].

14. Semenets-Orlova, I., Klochko, A., Tereshchuk, O., Denisova, L., Nestor, V., & Sadovyi, S. (2022). Special Aspects of Educational Managers' Administrative Activity under Conditions of Distance Learning. *Journal of Curriculum and Teaching*, 11(1), 286-297[in Ukrainian].
15. Semenets-Orlova, I. (2017). Procedural aspects of educational changes: empirical findings at institutional level. *Advanced Education*, 64-67[in Ukrainian].